

Максим Яблонський

Часопис «Нові Дні» як історико-літературне джерело: творчість Івана Багряного (на матеріалі 1950-1960-х років)

Мета дослідження – на основі творчості Івана Багряного та матеріалів, присвячених літературно-критичному осмисленню його письменницького доробку, презентувати часопис «Нові Дні» (Торонто) як універсальний тип видання, в якому значна увага приділялася літературно-мистецьким явищам та культурно-історичній проблематиці. **Методологія публікації** основана на потенціалі культурно-історичного методу та контент-аналізу. Комплексне бачення проблеми дає можливість сформувати цілісну картину культурного та громадсько-політичного життя української діаспори.

Результатом дослідження є доведення важливості історико-літературного матеріалу в періодичному виданні не тільки для розвитку художньої культури, а й для суспільно-політичної свідомості.

Значну увагу приділено літературно-критичній рецепції творчості Івана Багряного. Василь Чернограй у статті «Поема всепереможного оптимізму», присвяченій роману «Тигролови», зауважує роль автобіографічного, специфіку художнього вираження національного у змісті та жанровій формі. Наголошується також, що твір є критикою більшовицько-енкаведистської системи. Зауважено соціально-політичну та пізнавальну роль роману. Статтю Вадима Сварога «Про мертве і живе» присвячено роману Івана Багряного «Маруся Богуславка» (Мюнхен, 1957). У рецензії використано образи з твору, зокрема мертвого як втілення комуністичних вельмож і живого – молодого покоління та алегоричного образу людей-равликів, загнаних системою в мушлю. Незважаючи на такі недоліки, як велика експозиційна частина та зображення літературних героїв практично без росту їх свідомості, критик вважає, що «Маруся Богуславка» – це символічний образ України. У рецензії Вадима Сварога на книжку Івана Багряного «Людина біжить над прірвою» (Новий Ульм; Нью-Йорк, 1965) наголошується, що головний герой Максим є вираженням основної думки твору, втілюючи мрії автора. За задумом письменника, його герой мусить жити, щоб не дати перемоги ворогові. У тексті зауважено низку символічних образів.

В інформаційних повідомленнях Петра Волиняка чимало уваги приділено лінгвістичним проблемам та іншим аспектам вираження національної ідентичності. Окремі тексти є джерелами, які доповнюють біографію громадсько-політичного діяча Івана Багряного.

У **висновках** підкреслено доречність і перспективність наукової проблеми.

Ключові слова: часопис «Нові Дні» (Торонто); журналістська та редакційно-видавнича діяльність Петра Волиняка; творчість української діаспори Іван Багрянний; літературна критика, рецензія.

Вступ

Часопис «Нові Дні» (Торонто), засновником, редактором і видавцем якого впродовж 1950–1969 років був Петро Волиняк, декларовано як універсальний місячник. Редактор часто обстоював саме таке означення в суперечках із читачами й критиками, що розгорталися на шпальтах цього видання. Орієнтований на українського читача в еміграції, насамперед у Канаді, журнал намагався охопити різні сфери політичного та громадського життя (міжнародна і внутрішня політика Канади, громадські організації українців в діаспорі, літературно-мистецькі заходи, художні тексти та їх критична рецепція тощо). Окрім того, Петро Волиняк був переконаний у необхідності спілкування з підрадянською Україною, тому в часописі містилося чимало передруків із періодики, інформувалося про приїзд письменників і діячів мистецтва із материкової України, рекламувався магазин «Українська книга», в якому продавалися товари з УРСР. Колеги по цеху (зокрема в тижневику «Гомін України») часто критикували редактора «Нових Днів» за такий спосіб просування радянських наративів, наголошуючи, що практично це відволікання від основної мети – відновлення державності України, а це працює на користь ворога.

Практично на початку кожного числа місячника друкувалися художні твори. Петро Волиняк часто намагався ознайомити своїх читачів із літературними новинками чи з текстами, які з огляду на об'єктивні обставини не могли бути доступними (творчість «Розстріляного Відродження», сучасна література підрадянської України), супроводжуючи своїми критичними міркуваннями й біографічними довідками. Таку увагу до художнього слова можна пояснити ще й тим, що редактор видання також мав письменницький досвід (окремі видання прози «Земля кличе» (Зальцбург, 1946), «Під Кизгуртом» (Зальцбург, 1947); літературний репортаж «Кубань – земля українська, козача...» (Буенос-Айрес; Зальцбрук, 1948); низка публікацій у часописах; чимало текстів залишилися незакінченими).

Мета публікації – на основі творчості Івана Багряного, її літературно-критичної рецепції та матеріалів, присвячених письменнику презентувати часопис «Нові Дні» як історико-літературне джерело. Хронологічні межі дослідження охоплюють період редагування журналу Петром Волиняком (1950–1960-і роки).

Аналізу контенту та програмних засад місячника «Нові Дні» присвячено низку публікацій В. Ковпак (Ковпак, 2019), М. Яблонсь-

кого (Яблонський, 2017b; 2020; 2022), С. Козака (Козак, 2020). В окремих студіях висвітлено увагу редактора часопису до популяризації художньої творчості (Яблонський, 2016a; 2016b; 2017a).

Означена наукова проблема – дослідження часопису «Нові Дні» як історико-літературного джерела на основі творчості Івана Багряного та її рецепції – поза увагою дослідників.

Методи й методика

Потенціал культурно-історичного методу забезпечує бачення ролі й значення часопису «Нові Дні» в контексті діяльності української діаспори. Контент-аналіз видання дає можливість якісно виокремити дослідницький матеріал.

За допомогою комплексного підходу формується цілісна картина культурного та громадсько-політичного життя української діаспори.

Виклад основного матеріалу

Петро Волиняк став засновником часопису «Нові Дні» в Торонто (1950), маючи чималий редакторський і видавничий досвід. Ще в Зальцбургу він очолював видавництво «Нові Дні» (Яблонський, 2020), серед продукції якого треба виокремити однойменний тижневик, що виходив за його редакцією (Яблонський, 2021). Канадський журнал певною мірою став наступником цього зальцбургського часопису у відновленому однойменному видавництві. І в тижневику, і в місячнику редактор приділяв чимало уваги українській художній літературі. Думається, особливий обов'язок у справі популяризації української літератури Петро Волиняк мав перед письменниками української діаспори, які пройшли тривалий шлях випробувань (арешти, ув'язнення, заслання), як і він. В одній із полемічних публікацій журналіст написав про себе так: «син петлюрівського діяча, вчився в Житомирі, в Ташкенті і в Києві, судимий за український буржуазний націоналізм, в'язень тюрем Києва, Дніпропетровська, Баку та Біломорсько-Балтійського каналу ім. Сталіна, один з творців СУЖЕРО (Союз українців-жертв російського комуністичного терору) <...>» (Волиняк, 1954).

Творчість Івана Багряного, його героїчна біографія чи не найоптимальніше доводить таку редакторську політику. М. Могильницький свідчив: «<...> Волиняк стояв твердо на позиціях підтримки Державного Центру УНР, був гарячим прихильником ідей І. П. Багряного; <...>» (Могильницький, 1975: 624). Треба зауважити, що Іван Багряний – засновник Української революційно-демократичної партії (УРДП) 1948 р., членом якої стане і Петро Волиняк

(1950). Друкований орган партії – заснована того ж року Іваном Багряним газета «Українські вісті» (Новий Ульм), редактором якої він був. Окрім того, Іван Багряний був співробітником обох часописів, які видавав Петро Волиняк, – «Нові Дні» та «Соняшник».

Петро Волиняк опублікував у «Нових Днях» різножанрові твори Івана Багряного: поетичні, написані в 1920–1930-х роках (1955, 71; 1963, 164), та новостворений «Гимн української молоді» (1954, 54); уривки чи розділи з нових прозових текстів (із повісті «Огненне коло» (1953, 38); з роману «Буйний вітер» (1954, 58; 1957, 95)). У рубриці «З нових видань» інформувалося про нові книжки Івана Багряного («Огненне коло» (1953, 44), «Антон Біда – герой труда» (1956, 75), «Казка про лелек та Павлика-мандрівника» (1959, 112), «Телефон» (1960, 124)). Розлогіше редактор журналу презентував віршований сатиричний твір «Антон Біда – герой труда». На думку Петра Волиняка, «У деяких місцях твору Ів. Багряному вдалося досягнути просто зразкової майстерності політичної сатири. Найбільшим осягом автора є те, що йому щасливо вдалося досягнути пропагандивності, що в творі на таку тему, є майже непереборною перешкодою на шляху створення справді мистецького твору. “Антон Біда – герой труда” – не пропаганда, а сатира в повному розумінні цього слова» (Волиняк, 1956).

Також редактор часопису знайомив своїх читачів із публіцистикою Івана Багряного. У Ч. 150–151 за 1962 р. передруковано з «Українських Вістей», газети, редагованої Іваном Багряним, його статтю, в якій висловлено позицію щодо гастролей Державного ансамблю танцю України під керівництвом Павла Вірського. «Виступи українського ансамблю танків – це була демонстрація високої української культури, – йдеться у публікації, – а виступи “протестантів” проти нього – це була демонстрація жахливої глупоти й примітивізму...» (Багряний, 1962, 26).

Окрім того, в місячнику опубліковано низку рекламних оголошень, часто це звернення письменника до своїх читачів із приводу передплати нової книжки (1954, 58; 1956, 75; 1960, 125) чи редакції (1955, 60) або ж інформування про вихід із друку творів Івана Багряного (1956, 75; 1959, 110). Чимало матеріалів висвітлюють тему перекладу творів іноземними мовами (1954, 56; 1957, 87; 1959, 110; 1961, 136; 1961, 143). Петро Волиняк у замітці «Успіх Івана Багряного в американського читача» не тільки наводить міркування критики про художній твір («Американська критика розцінює “Тигролови” Багряного, як одну з цікавіших появ на американському книжковому ринку.

Один з визначних американських професорів, сам письменник, Валтер Гавіггорст кінчає свою рецензію на “Тигролови” в “Нью Йорк Гералд Трибюн” такими словами:

“Це повість лицарства й хоробрости, несподівана у нашій незугарній белетристиці”» (Волиняк, 1957b) (Тут і далі виділення напівжирним шрифтом належать авторам цитат. – М. Я.), а й звертається до актуальних проблем української гуманітарної науки в діаспорі. «Так, бездушні американці знайшли ще зерно роману Багряного, хоч наші критики довго вирішували “проблему”, чи це антибільшовицька агітка, чи пригодницька повість, у якій “нема нічого імовірного...”, – розмірковує Петро Волиняк. – І як шкода, що наша критика в цьому романі (за винятком хіба проф. В. Дубровського (йдеться про текст, опублікований у «Нових Днях» (Чорнограй: 1953) під псевдонімом Василь Чорнограй. – М. Я.)) не побачила духової краси й величі Наталки і всієї родини Сірків, і як приємно, що це побачили чужинці, та ще й украй зматеріалізовані» (Волиняк, 1957b). Наголошується також на питаннях перекладу українського тексту, зокрема необхідності збереження українських імен як вираження ідентичності: «Звертаю увагу на ще один факт: Іван Багряний в американському видавництві таки лишився Іваном, а не перехрестився на “Джана”, Наталка, таки Наталка, а не “Наталі”, а Григорій таки Григорій, а не “Грегори”. І уявіть собі, що клятві американці всі ці імена не тільки без помилок пишуть, а, мабуть, і читають! І це їх ніяк не відштовхує від роману... Між іншим, дуже повчально для багатьох. Особливо тій мізерії, яка вже пробувала подавати Ів. Багряного американському читачеві “в перекладі” на “Джана Багряного”» (Волиняк, 1957b).

У публікації «Письменницький успіх Івана Багряного» Петро Волиняк наголошує, що тираж роману «Тигролови» «чужими мовами перевищує мільйон примірників! Іван Багряний безперечно увійде в історію нашої літератури, як перший завойовник чужого читача» (Волиняк, 1959).

Осібнo – про літературно-критичну рецепцію творчості Івана Багряного на сторінках часопису «Нові Дні».

Розвідка Василя Чорнограя «Поема всепереможного оптимізму» присвячена роману «Тигролови». Як згодом зауважувалося в журналі, «Стаття написана відомим нашим вченим (правдивого прізвища якого ми не можемо розкривати), рішучим політичним противником Ів. Багряного. Але його оцінка того твору скаже читачам таки дуже

багато» («Тигролови» Ів. Багряного, 1954). Але в публікації 1957 р. Петро Волиняк опосередковано назвав справжнє прізвище – проф. В. Дубровський (Волиняк, 1957b).

Примітно, що автор статті аналізує «Тигролови» в контексті актуальних проблем національного письменства: «Сюжет цього роману є цілком своєрідний в українській літературі, яка або топчеться по знайомій з часів народництва стежці побутових описів сільського або міського життя, або поринає в рефлексію, характеристичну для інтелігентського середовища і його ментальности, намагаючися наздогнати в мистецтві психоаналізи російських і європейських майстрів художнього слова, або переходить до “загальнолюдських проблем”, тобто запозичається й підроблюється під чужі і не завжди належно обмислені теми західньо-європейського письменства. Від такого чину не щастить українській літературі піднятися понад рівень або самозакоханого хуторянського етнографізму або учнівського провінціалізму. Між тим і самі українські мистці й критики їх давно відчують потребу **продукувати твори вселюдського діяпазону, але в щиронаціональних формах світовідчуття й висловлень.** (підкр. наше. Ред.)» (Чорнограй, 1953: 23) Зауважено не тільки роль авторських досвіду та спостережень як джерела сюжету, а й національну форму твору (Чорнограй, 1953: 23).

І хоча «стрижень фабули роману геніяльно простий <...>, – розмірковує Василь Чорнограй. – Але цей стан тканини оповідання затканий такими барвистими візерунками фантазії про пригоди героя в особливих умовах краю, надто специфічних у наш час, так що основне спрямування оповідання раз-у-раз затуляється чарівними відступами й подробицями, що насичують уяву читача все новими й новими пейзажами, побутовими, психологічними й колізійними кадрами. <...> роман читається з напруженою цікавістю, без утоми, бо ці кадри короткі й мова ляконічна, як у кіні» (Чорнограй, 1953: 23). У розвідці припускається, що обрана автором форма твору, можливо, «забезпечила б зручність для його кіноінсценізації» (Чорнограй, 1953: 23). І автор критичного тексту простежує «всі кіноповістярські кадри в тій послідовності, як їх подано в творі» (Чорнограй, 1953: 24).

Підмічено майстерність авторської оповіді. У роздумах про стилістику тексту дослідник помилково долучає міркування про тематику: «За матеріалом художнього відображення, – часом і місцем подій, – характеристикою персонажів і їх матеріальної обстанови, щирими картинами природи, мотивізацією героїв тощо, – цей твір

цілком реалістичний. Але повнокровне биття пульсу авторової розповіді й світле, понад усі тіні, його світосприймання надають творові подекуди рис ідилії. Те, що зворушує уяву автора патріотичним теплом, – малюється ним в ідеалізованих рисах (старосвітська обстановка садиби Сірків і всього їх побуту)» (Чорнограй, 1953: 25).

Автор розвідки слушно проводить паралелі до героїв повісті М. Гоголя «Тараса Бульба», творів П. Куліша «Орися» та «Чорна рада», давньогрецької класики (Чорнограй, 1953: 7–8). Влучно підмічено історичну тяглість української ментальності: «Старо-світською ідилією брентить різдвяне колядкове віршування старого Сірка <...>. Ніби з підрадянської дійсності зеленоклинні українці знову повертаються до козацько-гетьманських часів і традицій Києво-Могилянської Академії, всупереч безбожним більшовицьким часам і віддаленості тихоокеанського узбережжя. Неймовірно, коли над цим задуматися, але правда, бо там є щире українське населення» (Чорнограй, 1953: 8).

У творі підмічено єдність людини і природи, монументальне зображення величі тайги, влучні описи тварин, прояви пантеїстичного світосприйняття.

Окрему частину критичного тексту присвячено осмисленню соціального значення «Тигроловів». Наголошується, що «цей твір – найгостріший і найяскравіший осуд більшовицько-енкаведистської терористичної системи. На пресово-журналістичному тлі нудних і здебільшого трафаретних, хоч насправді, звичайно, правдивих публіцистичних повторювань давно знайомих “відкрить” про радянську систему управління мільйоновими масами людей, – маємо в цьому творі яскраві, як фотомонтажи, сценки невігданого й неприфарбовного життя» (Чорнограй, 1953: 8). Численні свідчення антигуманного й аморального характеру політичної системи більшовиків, висловлені в художній формі, «ліпше переконують всякого читача, ніж сухі статистично-економічні таблиці або поверховні публіцистичні слово плетіння, – доводить Василь Чорнограй. – Художнє, образне слово з надзвичайною експресією б’є по сатанинській злочинній дійсності московської імперії у псевдо-соціалістичній шкірі» (Чорнограй, 1953: 8).

В аналізі мови роману зауважено її сучасність, життєвість і зрозумілість, краса її – у «зразковій простоті, звичайності, невишука-

ності. Вражає те, як автор скупіє слова на папір, а тим з них вилітають раз-у-раз найсоковитіші й свіжі, незалязовані образи.

Це здебільшого одривиста мова, короткими, майже завжди нескладними реченнями» (Чорнограй, 1953: 9). За потреби письменник володіє і ліричною інтонацією, вміє зберегти спокійний ритм і в складних реченнях. Автор статті ілюструє свої спостереження численними цитатами, зокрема звертає увагу на лексеми, які є маркерами радянської доби, на побутові ідіоми того часу, зауважує особливості українського діалектного мовлення Зеленого Клину (Чорнограй, 1953: 9–10).

У статті наголошено на пізнавальному значенні краєзнавчих спостережень у творі, підкреслено, що в романі зафіксовано «потрясаючо блискучі й правдиві нариси сучасної радянсько-енкаведівської системи урядування й опікування підлеглою людністю» (Чорнограй, 1953: 10). Привертають увагу висновки Василя Чорнограя про те, що Григорій Многогрішний «робить індивідуально те, що мають зробити всі українці над усіма своїми гнобителями-катами. Акт присуду й страти Медвина та визволення Григорія повинні бути генералізованими й тоді вся поема набуває монументального історично-політичного й етичного сенсу» (Чорнограй, 1953: 10).

Вадим Сварог (псевдонім Вадима Віталійовича Балаха (1906–2005)) часто презентував на сторінках «Нових Днів» свої літературно-критичні роздуми. Статтю «Про мертве і живе» присвячено роману Івана Багряного «Маруся Богуславка» (Мюнхен: Україна, 1957). Критик апелює до образів твору: мертвого як втілення комуністичних вельмож і живого – молодого покоління, яке змушене жити в цій державі; алегоричного образу людей-равликів, загнаних системою в мушлю.

Критик звертає увагу на своєрідну композицію твору, на його думку, автор прищеплює «динамічним оповідним лініям формальну якість поетичного жанру. Окремі епізоди твору – це ніби свого роду поетичні есеї» (Сварог, 1958: 7).

Простежується у статті прихильність до висновків авторитетного Юрія Шереха, який зауважив «колись надмірну схильність І. Багряного скрупульозно розтавляти крапки над усіма можливими “і”». Це зауваження слушне. Автор ніби боїться, що читачі можуть не розуміти його теми, не зможуть сприйняти півтонів, нюансів та підтексту» (Сварог, 1958: 7).

Критичні зауваги стосуються композиції роману, зокрема експозиційної частини: «експозиційного матеріалу в творі так багато, що він буквально заливає твір і це веде до іншого недоліку. Багато подій, які слід було б показати в живих сценах, лише оповідаються – іноді досить протокольно й сухувато, напр., біографії основних персонажів. Експозиція забирає в книзі стільки місця, що в ній залишається порівняно мало зовнішнього і внутрішнього руху. Фабула твору ледве рухається. Численні ліричні відступи та деякі особливості авторового мово стилю (про них мова буде далі) теж уповільнюють і без того нешвидку дію» (Сварог, 1958: 7).

Проблемним вважає Вадим Сварог і певну заданість літературних героїв, які «майже не зазнають істотних психологічних еволюцій. Щоправда, автор дещо говорить – іменно лише говорить – про їх минуле, але Тільки про його зовнішню сторону, не показуючи “духової біографії” своїх героїв, не розкриваючи процесів росту їх свідомости» (Сварог, 1958: 7).

Рецензент наголошує, що розглядає «Марусю Богуславку» «як самостійний твір, відкладаючи розгляд її як складової частини трилогії до того часу, коли ця трилогія буде завершена» (Сварог, 1958: 8).

Розвиваючи думку про переважно експозиційний характер книги, який завадив письменникові «приділити більше уваги психоаналізі персонажів, пильнішому вглядові в їх душі», Вадим Сварог зауважує, що в «результаті цього дійові особи вийшли не досить індивідуалізовані а деякі й трафаретні. Почуваючи це, І. Багрянний подекуди вибирає “коротші стежки” і мимоволі впадає в сантиментальність (як у мові, так і в епізодах) та мелодраматичність» (Сварог, 1958: 8). «Сантиментальність і мелодрама – це насамперед спрощеність образів, надмірна яскравість фарб і багатослівність, – розмірковує критик. – Звідси – нагромадження в мові “Марусі Богуславки” нерідко однозначних епітетів і порівнянь, неощадне нанизування слів на стрижень тієї самої думки, того самого образу. Це справляє враження деякої мовної розхристаности <...>» (Сварог, 1958: 8).

Слушними є міркування про те, що «Іван Багрянний – насамперед поет і маляр. Про це свідчать його чудові ліричні описи природи (напр. у розділі “Я бачив як вітер березку зломив”) та ліричні відступи, що вдаються йому значно краще, ніж діалоги його персонажів» (Сварог, 1958: 8). Діалоги ж у творі «розтягнені, нерідко грішать порожніми словами й штучною фразеологією – незалежно від того, між ким вони відбуваються» (Сварог, 1958: 8).

Критичні зауваги Вадима Сварога стосуються лексики твору, яка містить «немало провінціалізмів, недоречних у творі, не зв'язаному з якоюсь конкретною місцевістю» (Сварог, 1958: 8); на думку критика, наявна низка «граматичних неправильностей» (Сварог, 1958: 8) та «деяка кількість галичанізмів, зовсім недоречних у творі з наддніпрянського життя, ще й з підрадянських часів» (Сварог, 1958: 9).

Розмірковуючи про творчий метод Івана Багряного, рецензент слушно виокремив одну з тем роману, зокрема трагедію «романтичних натур в абсолютно неромантичному світі» (Сварог, 1958: 9). Вадим Сварог зауважив два завдання, які стояли перед письменником («показати своїх героїв у задушливій атмосфері радянського суспільства» та «протипоставити їх огидним типам комуністичних вельмож <...>» (Сварог, 1958: 9)), виконати які «засобами самого лише романтичного стилю неможливо. Тож не диво, що романтичні тенденції автора неминуче витісняються реалізмом» (Сварог, 1958: 9). Тому критик вживає термін «романтичний реалізм».

За спостереженням Вадима Сварога, «Маруся Богуславка» – твір, «задуманий як символічний образ України з її невмирущими традиціями та спогадами про краще минуле. Місто Наше уособлює всю країну з її мозаїкою позитивних і негативних типів та напливом чужородних елементів.

Символічно й те, що в центрі духового життя міста стоїть театр» (Сварог, 1958: 10). Особливу роль вбачає критик останнього розділу твору: «це символічна апотеоза моральної перемоги національної стихії над антинародним режимом, коли п'єса з української старовини викликає в душах “равликів” ряд асоціацій та збуджує в них приспаний роками політичного терору “інстинкт свободи”» (Сварог, 1958: 10). Як висновок звучать міркування про те, що «Маруся Богуславка» – «пристрасний, глибоко схвильований гімн на честь нової української людини, зокрема української молоді, надхненої ідеєю соціального й національного визволення. Це патетична поема про незнищенно притаманний людській природі “інстинкт свободи”; він є запорукою того, що російсько-комуністична імперія <...> неминуче завалиться» (Сварог, 1958: 10).

Однак попри увагу до тенденцій світового літературознавства та філософії, Вадим Сварог як критик подекуди апелює до радянської методології, скажімо, про активний і пасивний романтизм, цитує М. Салтикова-Щедріна, згадує Л. Толстого та Ф. Достоевського в переліку письменників світової слави.

У рецензії Вадима Сварога на книжку Івана Багряного «Людина біжить над прірвою» (Новий Ульм; Нью-Йорк, 1965), яка побачила світ після смерті автора, умовно можна виокремити три логічні частини. У першій розглядається основна думка твору, носієм якої є головний герой, у другій – роль світогляду письменника; третя присвячена аналізу поезики тексту на сюжетно-композиційному та образно-стильовому рівнях.

Вадим Сварог часто апелює до світової історії літератури та літературознавчого досвіду.

Автор рецензії «Два виміри серця» залучає до своїх роздумів міркування В. Гришка, висловлені в передмові до книжки «Людина біжить над прірвою»: «Патос твору І. Багряного автор передмови бачить в його “трагічному оптимізмі”, в ідеї “тріумфу людини на іспиті людського в ній у так званій межовій ситуації – на грані загибелі в боротьбі за свою людську гідність проти нелюдської системи життя”. Автор передмови повністю приєднується до думки Юзефа Лободовського, який писав про “Сад Гетсиманський”, що він являє собою “хорал на честь людини”».

Я не можу погодитися з безоглядним уживанням узагальненого терміну “людина” поза біологічним чи антропологічним контекстом» (Сварог, 1966: 4).

Рецензент роздумує над питаннями, озвученими в передмові до твору: «Де ж у цій повісті “перемога духу Бога живого”? У чому треба бачити тріумф Максима на іспиті людського в ньому? У чому полягає його “єдиноборчий похід супроти ворожих сил”?» (Сварог, 1966: 4).

Вадим Сварог спостеріг, що «Композиція цього твору являє собою тісну співпрацю письменника з його головним персонажем. Голос письменника раз-у-раз зливається з голосом його героя» (Сварог, 1966: 4).

Критик уважає, що Іван Багряний не зобразив головного героя «плакатним героєм», в ньому «є щось вище й сильніше від романтичного героїзму». Це «пагін з народного кореня». «Він обрамлений своїм родом. <...>. Цей рід відзначався спокійною самопевністю й самоповагою. <...>. Рід український, сформований всією історією й традиціями свого народу» (Сварог, 1966: 5).

На думку Вадима Сварога, «Те, що твориться в світі, Максим бачить не як боротьбу двох протилежних ідеологій» (Сварог, 1966: 5). Прагнучи уникнути «доріг, по яких суне переможне зло, Максим у муках повзе по рідній несвоїй землі й, зціпивши зуби від болю,

намагається розібратися в тому, що сталося на його світі, на його землі <...>» (Сварог, 1966: 5). На його шляху – не тільки вбивці та садисти, а й добрі люди, тому Максим вірить у людину: «Ця віра в людину й жаль до неї приходять до нього як ірраціональне, містичне осяяння. Сподівання цієї віри підтримувало його в часі страшних фізичних і моральних мук. Цю віру він сам вичарував у своїй душі, вона – акт його розпачу. <...>».

Є в новій Максимовій вірі й інший аспект. Він осягає її в хвилину порятунку. Вона приходить до нього насамперед як віра в себе самого, як людину, що здолала зробити неможливе» (Сварог, 1966: 6). Однак апокаліптичний світ не змінився.

Основну думку твору критик убачає в наступному: «Справа не в тому, що Максим урятував своє “приватне”, індивідуальне життя. <...> він мусить жити, щоб не дати перемоги ворогові. Йому треба знайти своїх побратимів і разом з ними піднести над землею прапор найпотрібнішої нам нині політичної партії – Братерства Хороших Людей.

Максим вирішує не покидати батьківщини. Цим письменник, напевно, хоче сказати, що майбутня доля України буде вирішена насамперед тими нашими земляками, які в часи великих подій будуть перебувати на рідній землі. Остаточна битва за Україну повинна початися саме з їхніх серцях і душах» (Сварог, 1966: 6). Але проблема в тому, що «Максим і надалі залишається самотнім.

Ніщо не змінилося. Ні один злочинець не переродився, ні одна лиха людина не стала кращою.

Ми не бачимо його в колі його однодумців і побратимів-борців, як це мусило б бути в “оптимістичній трагедії”. Але віру в людство не можна будувати на подвигах самотніх людей» (Сварог, 1966: 6).

Вадим Сварог розмірковує над тим, що Максим – ідеальний герой Івана Багряного. «Мрії й сподівання Максима – це мрії й надії самого письменника» (Сварог, 1966: 7). Висновок критика: «Людина біжить над прірвою» – «надзвичайно чесний твір про людину, яка пристрасно, до болю, хоче вірити в людину і якій людський світ брутально відмовляє в цій вірі» (Сварог, 1966: 7), а письменник – жива людина, що мучилася «болючими сумнівами, які він вкладав в уста й Максимові і навіть “Соломонові”» (Сварог, 1966: 7).

У плані поетики зауважено композиційні недоліки, зокрема «певну монотонність у фабулі, передусім “однотипність” епізодів. Нерідко трапляється багатослівність і повторення <...>. Бракує цікавих зустрічей, особливо з інтелектуалами, й тому в творі є лише

один “рівень бачення”. Тобто немає глибокого проникнення в соціальні психологічні процеси нашого часу – поза їхніми зверхніми виявами» (Сварог, 1966: 7).

Автор критичного тексту зауважує, що «Людина біжить над прірвою» «символізує нашу трагедію, наші фізичні й моральні блукання, пошуки волі й правди, наші мрії про кращих людей, наше розчарування й тугу» (Сварог, 1966: 8), окреслюючи низку символічних образів. У жанровому плані, вважає рецензент, текст більшою мірою відповідає поняттю поема.

Вадим Сварог підкреслює роль авторських ліричних відступів, динамізм оповіді, важливість біблійних образів і цитат, символізм, психологізм, поступово формуючи висновок, що це найзначніший твір української емігрантської літератури, який «споруджено в двох вимірах серця. Це книга глибокої журби й високої мрії» (Сварог, 1966: 8).

Не забуває редактор часопису ювілейних подій. Так, на першій сторінці грудневого числа «Нових Днів» за 1955 р. вміщено редакційну статтю «30-ліття літературної діяльності Івана Павловича Багряного» (Редакція, 1955). Петро Волиняк наголошує, що письменник – один з найвизначніших у сучасному українському світі, його тексти часто перевидаються, і «кожен його твір викликає пристрасну дискусію, що є доказом важучої проблемности, а не мистецької та ідейної яловости <...>» (Редакція, 1955). Він яскравий у різних жанрах, «сьогодні, коли автор перебуває в розквіті своїх творчих сил, неможливо сказати, де саме він найсильніший і найталановитіший: у ніжній ліриці, у громадсько-політичній ліриці, яка часто переходить у гостру політичну сатиру, у пригодницькій повісті, у широкому полотні роману, у поезії для дітей, у політичному памфлеті, у полемічній статті чи у навіть у масовій маршовій пісні, яка, покладена на музику, просто чарує десятки тисяч його друзів і “ворогів”» (Редакція, 1955). На думку редактора часопису, гуманізм – найхарактерніша риса творчості Івана Багряного. «Цей гуманізм, мабуть, – розмірковує журналіст, – породжений великими стражданнями ношої (одруківка, треба: нашої. – М. Я.) сучасної людини, які наші письменники, зокрема Ів. Багрянний, не тільки бачать, а й самі від дня свого народження переживають» (Редакція, 1955).

До 50-річчя Івана Багряного приурочено низку матеріалів грудневого числа 1957 р. Тут опубліковано уривок «Горобина ніч» із роману «Буйний вітер», статтю Петра Волиняка «Людина, письменник і політичний діяч (3 нагоди п’ятидесятиліття Івана Багряного)»,

передрук із тижневика «Український Прометей» допису Юрія Шереха «Людині великого ні».

Публікація Петра Волиняка – це, за визначенням автора, «ювілейний огляд» (Волиняк, 1957а: 20), бо про таке явище, як Іван Багряний, недостатньо формату статті. Тут виокремлено поетичну творчість, політичну сатиру, прозу та її критичну рецепцію, твори для дітей, «тексти для масових пісень» (Волиняк, 1957а: 21), публіцистику письменника, згадано як ілюстратора своїх творів та автора політичної карикатури в «Українських Вістях».

Юрій Шерех у ювілейних міркуваннях наголошує, що життя та творчість Івана Багряного – «одне уперте й героїчне, велике ні: ні – русифікації, ні – цензурі, ні – безправ'ю, ні – нелюдності, і тисячі менших ні, пронесені й стверджені скрізь тортури й фронти, крізь подвиг праці й працю подвигу» (Шерех, 1957).

У часописі інформувалося про заходи літературно-мистецького клубу «Козуб», присвячені творчості Івана Багряного (обговорення роману «Маруся Богуславка» (1958, 102–103); авторський вечір письменника (1959, 114–115); доповідь Г. Костюка «Іван Багряний – до роковин його смерті» (1964, 179)).

У рубриці «Театр та кіно» вміщено допис В. Русальського «Майстер художнього слова», присвячений актору художнього читання Р. Василенкові. З-поміж згаданих літературних читань – і «Ой, у полі жито копитами збито», уривок із повісті Івана Багряного «Огненне коло». До речі, оцінюючи майстерність актора, В. Русальський апелює до прикмет стилю Івана Багряного: «Багрянівська пробоевість, порив уперед, сміливість думки і широкий розмах – може найбільше вражають у художньому читанні Р. Василенка» (Русальський, 1954: 25).

Чимало матеріалів місячника присвячено висвітленню перебування Івана Багряного у США та Канаді (1958, 107; 1959, 108; 1959, 110; 1959, 112).

В одній із редакторських публікацій наголошувалося, що «Івана Багряного можна назвати найщасливішим письменником на еміграції – його твори ніколи не залежуються на полицях книгарень: які б накладони вони не мали – всі випродуються в найкоротший час, не зважаючи на гостру брудну кампанію, яку ведуть проти нього реакційні політичні середовища. Можливо, що цьому сприяє його непримиренність до окупанта, любов до української людини і до

людини взагалі і сучасність його творів – він органічно зливається з своїми сучасниками» (Редакція, 1958).

У розмові Петра Волиняка з Іваном Багряним на запитання про з'їзд письменників у Нью-Йорку гість наголосив на його великому значенні, тим більше, «що ближчим часом має відбутися з'їзд письменників окупованої України. Значення цього вільного з'їзду – у його протиставленні з'їздові підневільних письменників в окупованій Батьківщині» (Розмова, 1959: 16). Важливими є також його міркування «про сучасні завдання еміграційних письменників, митців, вчених»: «Найперше – вони б мусіли активно працювати й давати хорошу продукцію, робити здорову конкуренцію вільної літератури з підневільною. Друге – вони б мусіли максимально промоувати шлях у світову літературу, стремлячи до того, щоб одного дня за вийняткову якусь працю здобути НОБЕЛІВСЬКУ ПРЕМІЮ. Це справа чести цілої української літератури; останнє особливо важливе тому, що через специфічне становище нашої літератури й письменників на батьківщині, здобути звідтіля таку почесність майже неможливо. А найголовніше – українські письменники на еміграції мусіли б робити все, щоб послаблювати ланцюги, якими скована наша література там, під окупантом» (Розмова, 1959: 16).

Передрук публікацій із газети «Ottawa Citizen» про Івана Багряного редактор «Нових Днів» назвав промовисто – «Борець за волю України вірить у неминучість війни» (Борець за волю, 1959: 27).

Хвиля нових матеріалів про Івана Багряного обумовлена трагічною звісткою. У некролозі часопису «Нові Дні», окрім звичних складників про життєвий шлях, міститься уривок із листа Івана Багряного до Петра Волиняка від 24 червня 1960 р., важливий свідченнями про переслідування його сім'ї (Помер Іван Багрянний, 1963: 10). Передруки з тижневика «Українські Вісті» (Новий Ульм, 1–6 вересня 1963 р.) є цінним біографічним джерелом (Про смерть, 1963). Численними є інформаційні матеріали про заходи щодо вшанування пам'яті письменника та громадсько-політичного діяча (1963, 165; 1964, 169; 1965, 191; 1968, 226).

У полемічній публікації «Для чого потрібна критика? (Висновки з досвіду)» В. Чапленко наводить міркування про ускладнені взаємини з Іваном Багряним, які тривають ще з часу першого видання роману «Тигролови». Ця стаття побачила світ уже після смерті автора пригодницького тексту, тому з'ясувати достовірність висновків автора критичного тексту складно. Однак наведене свідчення може

фігурувати як одне з джерел біографії письменника. В. Чапленко згадував: коли Іван Багряний подав текст роману «Тигролови» «до “Українського видавництва”», а потім його передано мені як редакторові “Вечірньої годни”, це був цілком сирий, погано опрацьований і, мабуть, нашвидку написаний текст. А як я сказав авторові, що в такому вигляді твір не може бути прийнятий до друку, він сказав мені: “Робіть із ним, що хочте, аби мені гонорар заплатили”. Тоді ж таки він дав мені згоду й на зміну назви “Тигролови” на “Звіролови”, що її я запропонував з огляду на зміст: у творі ж ловлять не тільки тигрів. Але пізніше мені довелося змінювати в цьому творі не тільки назву, а й сюжетні ситуації (наприклад, я зблизив молоду пару – в сцені на кладці, я послав її наприкінці твору до Манджурії, бо в первісному тексті ніякого сюжетного кінця не було) та численні мистецькі деталі, не кажучи вже про мову, пунктуацію тощо. Взагалі я мав з цим рукописом дуже багато клопоту, але я мусив його опрацювати, щоб виправдати гонорар, заплачений авторові на підставі моєї записки, поданої головному редакторові д-рові М. Шлемкевичу. Та коли цей твір вийшов з друку, зміни, що я їх поробив, так вивели з рівноваги автора (психологічно це зрозуміле), що він пошматував данній йому примірник, як про це оповідав мені Р. Купчинський. Але це не перешкодило авторові передрукувати пізніше без будь-яких змін зредагований у першому виданні текст, навіть найдрібніші суто-технічні деталі повторено (наприклад, мої підкреслення деяких слів), хоч він у передньому слові й написав, що відтворив увесь текст з пам’яті. Додав він тільки ті розділи, що я їх мусив був скоротити з огляду на обмежений розмір “Вечірньої годни”. Але й текст цих розділів виразно свідчить, що я їх не редагував.

Та щоб ніхто не подумав, що я хвалюся якоюсь доброю своєю роботою над цим текстом, я скажу, що цей твір так і залишився в літературному розумінні недосконалим: брак добре збудованого сюжету, плякатно-хідляні персонажі (це відзначив і В. Винниченко в листі до І. Багряного), перевантаженість описами природи (лісу) тощо – усе це знижує його літературну якість. Правда, картини природи в ньому досить яскраві, алеж вони ніяк не гармоніюють із пригодницьким сюжетом» (Чапленко, 1964: 8). Наведена розлога цитата – свідчення непростих взаємин у редакторсько-письменницькому середовищі. Окрім того, тут привідкрито низку імен, причетних до видання текстів Івана Багряного. Водночас не треба відкидати й силу суб’єктивного.

Передруковуючи уривки зі спогадів Ю. Смолича «Розповідь про неспокій триває» про Івана Багряного, Петро Волиняк наголошує на політичній оцінці письменника (Волиняк, 1969: 19).

Наукова новизна

Вперше на основі творчості Івана Багряного та різнопланових матеріалів (художніх, літературно-критичних, інформаційних) часопис «Нові Дні» розглянуто як історико-літературне джерело.

Проаналізовано літературно-критичні матеріали Василя Черногряя, Вадима Сварога, мало відомі в українському літературознавстві.

До розгляду залучено числа журналу за 1950–1960-і роки, коли редактором видання був Петро Волиняк, маючи на меті простежити закономірності його редакційної політики.

Висновки

Дослідження контенту часопису «Нові Дні» (1950–1960 рр.), присвяченого творчості Івана Багряного, її літературно-критичної рецепції та популяризації, а також інформаційних матеріалів про його громадсько-політичну діяльність засвідчило значну увагу до проблем літературного плану.

Петро Волиняк, редактор місячника, вважав за потрібне ознайомлювати своїх читачів із творчістю Івана Багряного, інформувати про переклади іноземними мовами; у багатьох матеріалах постає увага до біографії не тільки письменника, а й жертви сталінських репресій, громадсько-політичного діяча в діаспорі.

У літературно-критичних розвідках Василя Черногряя та Вадима Сварога розглянуто проблемно-тематичні та жанрово-стильові особливості художніх творів Івана Багряного.

Закономірно, що за два десятиліття редагування часопису Петром Волиняком можна віднайти чимало матеріалу, який доводить важливість видання як історико-літературного джерела. Однак все-таки насамперед доречно виокремити критичну спадщину Юрія Шереха, рецепцію публіцистики та постаті Ю. Косача, історію з багатьма невідомими Віктора Петрова, літературну творчість Докії Гуменної, Анатолія Галана, В. Чапленка та ін., – все це може стати предметом наукових студій.

Література

[Багряний, Іван] (1962). Зустріч культури з примітивізмом. *Нові Дні*, 150–151, 25–26.
Борець за волю України вірить у неминучість війни (1959). *Нові Дні*, 112, 27–28.
Волиняк, П. (1956). Антон Біда – герой труда. *Нові Дні*, 75, 27.

- Волиняк, П. (1954). З приводу атаки щоденника «Америка». *Нові Дні*, 49, 26–27.
- Волиняк, П. (1957а). Людина, письменник і політичний діяч (З нагоди п'ятидесятиліття Івана Багряного). *Нові Дні*, 95, 19–21.
- Волиняк, П. (1957б). Успіх Івана Багряного в американського читача. *Нові Дні*, 87, 24.
- Вол. П. [Волиняк, П.] (1959). Письменницький успіх Івана Багряного. *Нові Дні*, 110, 23.
- Вол. П. [Волиняк, П.] (1969). Юрій Смолич про Івана Багряного. *Нові Дні*, 239, 18–19.
- Ковпак, В. А. (2019). «Деокупаційний дискурс» «Нових Днів» як інклюзивність інтелектуального досвіду світового українства в українську цивілізаційну перспективу: історичні паралелі та дискусії «на часі». *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*, 1 (37), 11–21.
- Козак, С. (2020). Часопис «Українські Вісті» як джерело до вивчення особливостей функціонування журналу «Нові Дні» (Канада, 1950–1997). *Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту пресознавства*, 10 (28), 3–13.
- Могильницький, М. (1975). Петро Кузьмович, яким я його пам'ятаю. *Волиняк Петро. Поговоримо відверто*. Торонто: Нові Дні, 623–626.
- Помер Іван Багряний (1963). *Нові Дні*, 164, 2, 10–11.
- Про смерть і похорон Івана Багряного (1963). *Нові Дні*, 165, 28–29.
- Редакція (1958). Іван Багряний у США. *Нові Дні*, 107, 31.
- Редакція (1955). 30-ліття літературної діяльності Івана Павловича Багряного. *Нові Дні*, 71, 1.
- Розмова з Іваном Багряним (1959). *Нові Дні*, 108, 15–17.
- Русальський, Вол. (1954). Майстер художнього слова. *Нові Дні*, 50, 24–25.
- Сварог, Вадим (1966). Два виміри серця (І. Багряний. Людина біжить над прірвою. 1965. Н. Ульм.). *Нові Дні*, 203, 4–8.
- Сварог, Вадим (1958). Про мертве і живе («Маруся Богуславка» І. Багряного). *Нові Дні*, 100, 6–11.
- «Тигролови» Ів. Багряного по-англійськи (1954). *Нові Дні*, 56, 30.
- Чапленко, В. (1964). Для чого потрібна критика? (Висновки з досвіду). *Нові Дні*, 168, 7–9.
- Чорноград, Василь (1953). Поема всепереможного оптимізму (З праць Інституту Зеленої України). *Нові Дні*, 41, 23–25; 42, 7–11.
- Шерех, Юрій (1957). Людині великого ні. *Нові Дні*, 95, 28.
- Яблонський, М. (2017а). Література «Розстріляного Відродження» в журналістській і редакційній діяльності Петра Волиняка (на матеріалі часопису «Нові Дні» 1950 років). *Масова комунікація: історія, сьогодні, перспективи*. Луцьк, 11–12 (8), 56–61.
- Яблонський, М. (2017б). «Нові Дні» і преса української діаспори (на матеріалі аналітичних публікацій Петра Волиняка початку 1960-х рр.). *Наукові записки Інституту журналістики*, 1 (66), 58–65.
- Яблонський, М. (2022). Петро Волиняк і В. Коротич: з історії «культобміну» та ідеологічних протиріч доби. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Соціальні комунікації»*, 33 (72), 6, 2, 243–251.
- Яблонський, М. (2020). Редакційно-видавнича діяльність Петра Волиняка. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*, 19, 243–258.

- Яблонський, М. (2016а). «...спалах нового відродження нашої нації»: поети-шістдесятники в редакційній та журналістській діяльності Петра Волиняка (на матеріалі часопису «Нові Дні» першої половини 1960-х років). *Волинь філологічна: текст і контекст*, 21, 192–201.
- Яблонський, М. (2016б). Сучасна радянська література в аналітичній журналістиці Петра Волиняка 1951–1952 рр. *Сучасний мас-медійний простір: реалії та перспективи розвитку: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (12–13 жовт. 2016 р.)*. Вінниця, 112–116. URL: https://vspu.edu.ua/content/event/years16_17/10_13_confer/dop1.pdf
- Яблонський М. Тижневик «Нові Дні» і Петро Волиняк як видавець та автор. *Вісник Львівського університету ім. Івана Франка. Серія: Журналістика*. Львів, 2021. Вип. 49. С. 46–54.

References

- [Bahrianyi, Ivan] (1962). Zustrich kultury z prymityvizmom [Meeting of culture with primitivism]. *Novi Dni*, 150–151, 25–26 (in Ukrainian).
- Borets za voliu Ukrainy viryt u nemynuchist viiny [The fighter for the freedom of Ukraine believes in the inevitability of war] (1959). *Novi Dni*, 112, 27–28 (in Ukrainian).
- Volyniak, P. (1956). Anton Bida – heroi truda [Anton Bida is a hero of labor]. *Novi Dni*, 75, 27 (in Ukrainian).
- Volyniak, P. (1954). Z pryvodu ataky shchodennyka «Ameryka» [The newspaper "America" attacks]. *Novi Dni*, 49, 26–27 (in Ukrainian).
- Volyniak, P. (1957a). Liudyna, pysmennyk i politychnyi diiach (Z nahody piatydesiatylittia Ivana Bahrianoho) [Man, writer and politician (On the occasion of the fiftieth anniversary of Ivan Bahrianyi)]. *Novi Dni*, 95, 19–21 (in Ukrainian).
- Volyniak, P. (1957b). Uspikh Ivana Bahrianoho v amerykanskooho chytacha [Ivan Bahrianyi's success with the American reader]. *Hovi Novi Dni*, 87, 24 (in Ukrainian).
- Vol. P. [Volyniak, P.] (1959). Pysmennytskyi uspikh Ivana Bahrianoho [The success of the writer Ivan Bahrianyi]. *Novi Dni*, 110, 23 (in Ukrainian).
- Vol. P. [Volyniak, P.] (1969). Yurii Smolych pro Ivana Bahrianoho [Yuriy Smolych about Ivan Bahrianyi]. *Novi Dni*, 239, 18–19 (in Ukrainian).
- Kovpak, V. A. (2019). «Deokupatsiinyi dyskurs» «Novykh Dniv» yak inkluzyvnynt intelektualnoho dosvidu svitovoho ukrainstva v ukrainsku tsyvilizatsiinu perspektyvu: istorychni paraleli ta dyskusii «na chasi» ["De-occupation discourse" of "New Days" as inclusiveness of the intellectual experience of world Ukrainians in the Ukrainian civilizational perspective: historical parallels and discussions "on time"]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Sotsialni komunikatsii*, 1 (37), 11–21 (in Ukrainian).
- Kozak, S. (2020). Chasopys «Ukrainski Visti» yak dzherelo do vyvchennia osoblyvostei funktsionuvannia zhurnalu «Novi Dni» (Kanada, 1950–1997) [The magazine "Ukrainian News" as a source for studying the peculiarities of the functioning of the magazine "New Days" (Canada, 1950–1997)]. *Zbirnyk*

- naukovykh prats Naukovo-doslidnoho instytutu presoznavstva*, 10 (28), 3–13 (in Ukrainian).
- Mohylnytskyi, M. (1975). Petro Kuzmovych, yakym ya yoho pamiataiu [Petro Kuzmovych, as I remember him]. *Volyniak Petro. Pohovorymo vidverto*. Toronto: Novi Dni, 623–626 (in Ukrainian).
- Pomer Ivan Bahrianyi [Ivan Bahrianyi died] (1963). *Novi Dni*, 164, 2, 10–11 (in Ukrainian).
- Pro smert i pokhoron Ivana Bahrianoho [About the death and funeral of Ivan Bahrianyi] (1963). *Novi Dni*, 165, 28–29 (in Ukrainian).
- Redaktsiia (1958). Ivan Bahrianyi u SShA [Ivan Bahrianyi in the USA]. *Novi Dni*, 107, 31 (in Ukrainian).
- Redaktsiia (1955). 30-littia literaturnoi diialnosti Ivana Pavlovycha Bahrianoho [The 30th anniversary of the literary activity of Ivan Pavlovych Bahrianyi]. *Novi Dni*, 71, 1 (in Ukrainian).
- Rozmova z Ivanom Bahrianyom [Conversation with Ivan Bahrianyi] (1959). *Novi Dni*, 108, 15–17 (in Ukrainian).
- Rusalskyi, Vol. (1954). Maister khudozhnoho slova [Master of the artistic word]. *Novi Dni*, 50, 24–25 (in Ukrainian).
- Svaroh, Vadym (1966). Dva vymiry sertsia (I. Bahrianyi. Liudyna bizhyt nad prirvoiu. 1965. N. Ulm.) [Two dimensions of the heart (I. Bahrianyi. A person runs over the abyss. 1965. Neu-Ulm)]. *Novi Dni*, 203, 4–8 (in Ukrainian).
- Svaroh, Vadym (1958). Pro mertve i zhyve («Marusia Bohuslavka» I. Bahrianoho) [About the Dead and the Living ("Marusia Bohuslavka" by I. Bahrianyi)]. *Novi Dni*, 100, 6–11 (in Ukrainian).
- «Tyhrolovy» Iv. Bahrianoho po-anhliisky ["Tiger Hunters" by Ivan Bahrianyi in English] (1954). *Novi Dni*, 56, 30 (in Ukrainian).
- Chaplenko, V. (1964). Dlia choho potribna krytyka? (Vysnovky z dosvidu) [Why do you need criticism? (Conclusions from experience)]. *Novi Dni*, 168, 7–9 (in Ukrainian).
- Chornohrai, Vasyl (1953). Poema vseperemozhnoho optymizmu (Z prats Instytutu Zelenoi Ukrainy) [A poem of all-conquering optimism (From the works of the Institute of Green Ukraine)]. *Novi Dni*, 41, 23–25; 42, 7–11 (in Ukrainian).
- Sherekh, Yurii (1957). Liudyni velykoho ni [To a Person who denied a lot]. *Novi Dni*, 95, 28 (in Ukrainian).
- Yablonskyi, M. (2017a). Literatura «Rozstrilianoho Vidrozhennia» v zhurnalistiskii i redaktsiinii diialnosti Petra Volyniaka (na materialy chasopysu «Novi Dni» 1950 rokiv) [The literature of "The Shot Renaissance" in the journalistic and editorial activity of Petro Volyniak (based on the material of the magazine "Novi Dni" from the 1950s)]. *Masova komunikatsiia: istoriia, sohodennia, perspektyvy*. Lutsk, 11–12 (8), 56–61 (in Ukrainian).
- Yablonskyi, M. (2017b). «Novi Dni» i presa ukrainskoi diaspory (na materialy analitychnykh publikatsii Petra Volyniaka pochatku 1960-kh rr.) ["Novi Dni" and the press of the Ukrainian diaspora (based on the material of analytical publications of Petro Volyniak of the early 1960s)]. *Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky*, 1 (66), 58–65 (in Ukrainian).

- Yablonskyi, M. (2022). Petro Volyniak i V. Korotych: z istorii «kultobminu» ta ideolohichnykh protyrych doby [Petro Volyniak and V. Korotych: from the history of the “cult exchange” and the ideological contradictions of the time]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriiia «Filolohiia. Sotsialni komunikatsii»*, 33 (72), 6, 2, 243–251 (in Ukrainian).
- Yablonskyi, M. (2020). Redaktsiino-vydavnycha diialnist Petra Volyniaka [Editorial and publishing activity of Petro Volyniak]. *Ukrainska biohrafistyka = Biographistica Ukrainica*, 19, 243–258 (in Ukrainian).
- Yablonskyi, M. (2016a). «...spalakh novoho vidrozhennia nashoi natsii»: poetyshistdesiatnyky v redaktsiinii ta zhurnalistskii diialnosti Petra Volyniaka (na materialii chasopysu «Novi Dni» pershoi polovyny 1960-kh rokiv) [“...the spark of a new revival of our nation”: sixties poets in the editorial and journalistic activity of Petro Volyniak (based on the material of the magazine “Novi Dni” of the first half of the 1960s)]. *Volyn filolohichna: tekst i kontekst*, 21, 192–201 (in Ukrainian).
- Yablonskyi, M. (2016b). Suchasna radianska literatura v analitychnii zhurnalistytsi Petra Volyniaka 1951–1952 rr. [Modern Soviet literature in the analytical journalism of Petro Volyniak, 1951–1952.]. *Suchasnyi mas-mediinyi prostir: realii ta perspektyvy rozvytku*. Vinnytsia, 112–116. URL: https://vspu.edu.ua/content/event/years16_17/10_13_confer/dop1.pdf (in Ukrainian).
- Yablonskyi, M. (2021). Tyzhnevnyk «Novi Dni» i Petro Volyniak yak vydavets ta avtor [«New Days» weekly and Petro Volyniak, publisher and author]. *Visnyk Lvivskoho universytetu im. Ivana Franka. Seriiia: Zhurnalistyka*, 2021, 49, 46–54 (in Ukrainian).

Maksym Yablonskyi. The magazine “Novi Dni” as a historical and literary source: the work of Ivan Bahryany (based on material from the 1950s and 1960s).

The purpose of the study is to present the magazine “Novi Dni” (Toronto) as a universal type of publication, in which significant attention was paid to literary and artistic phenomena and cultural and historical issues, based on the work of Ivan Bahrianyi and materials devoted to the literary and critical analysis of his writing. **The publication methodology** is based on the potential of the cultural-historical method and content analysis. A comprehensive vision of the problem makes it possible to form a complete picture of the cultural and social and political life of the Ukrainian diaspora.

The result of the research is proof of the importance of historical and literary material in a periodical not only for the development of artistic culture, but also for social and political consciousness.

Considerable attention is paid to the literary and critical reception of Ivan Bahrianyi's work. Vasyl Chornohrai, in the article “Poem of all-conquering optimism” dedicated to the novel “Tiger hunters”, notes the role of autobiography, the specificity of national artistic expression in content and genre form. It is also emphasized that the work is a criticism of the bilshovyk-enkavedyst system. The socio-political and cognitive role of the novel is noted. Vadym Svaroh's article “About the Dead and the Living” is dedicated to Ivan Bahryany's novel “Marusia Bohuslavka” (Munich, 1957). The review uses images from the work, in particular, the dead person as the

embodiment of communist nobles and the living one - the young generation, and an allegorical image of people-snails, driven into a shell by the system. Despite such shortcomings as the large exposition part and the depiction of literary heroes with almost no growth in their consciousness, the critic believes that "Marusya Boguslavka" is a symbolic image of Ukraine. Vadym Svaroh's review of Ivan Bahriany's book "A Man Running over the Abyss" (New Ulm; New York, 1965) emphasizes that the main character Maxim is an expression of the main idea of the work, embodying the author's dreams. According to the writer's idea, his hero must live in order not to give victory to the enemy. A number of symbolic images are noted in the text.

In the news reports of Petro Volyniak, a lot of attention is paid to linguistic problems and other aspects of the expression of national identity. Separate texts are sources that supplement the biography of public and political figure Ivan Bahrianyi.

The conclusions emphasize the relevance and perspective of the scientific problem.

Key words: "New Days" magazine (Toronto); journalistic and editorial-publishing activities of Petro Volyniak; creativity of the Ukrainian diaspora; Ivan Bahrianyi; literary criticism, review.

Яблонський Максим Романович – кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри соціальних комунікацій Волинського національного університету імені Лесі Українки, <https://orcid.org/0000-0001-9822-3920>; max.yablonsky@gmail.com